

битъ; благодарение на Бога за това. Азъ съмъ малко уморенъ, легка ви нощъ, отивамъ да спя.»

Външността му, като се сжди по портретитъ му и по думитъ на биографитъ и историцитъ, при всичкото сериозно изражение на лицето му, имала въ себѣ си особени привлѣкателна сила и възбуждала у всѣхъ киги неволно желание да се сблжи съ него. Той ималъ срѣденъ ръстъ, правилни черги, широко чело, го-

лѣми очи, гжсти, надвѣсени и почти сраснати вѣжди и дълги, тъмни коси, които носилъ распуснати до рамената. Изражението на лицето му било свѣтло, ясно, добродушно, но джлбокомисленно и по нѣкога замислено. Всичко това, взето заедно, по казванieto на Рамзая, придавало на цѣлата физиономия на Тюренна видъ на строгостъ, съединена съ умъ и добродушие.

§ 42.

Смъртта на Тюренна.

Достойния за удивление животъ и поприще на Тюренна имали и достоеиъ за тѣхъ край. Слѣдвайки тѣчението имъ, Тюреннъ моментално се лишилъ отъ живота отъ едно случайно неприятелско ядро, безъ да испита старческитъ неджги, безъ да умрѣ отъ болѣстъ, бсзъ да прѣживѣе славата си, безъ да испита увѣхналитъ лаври и, прѣкрасенъ образецъ за бжджцитъ полководци, занесълъ съ себѣ си въ гроба уважението и удивлението на съвременниците.

Обстоятелствата на смъртта му сж подробно изложени въ описанието на послѣднитъ му два похода въ 1674 и 1675 години, съставено и издадено въ края на 1675 година отъ Дешана (Deschamps), французски щабъ-офицеръ, когото Кондѣ назначилъ въспитателъ на внука си, бурбонския херцогъ, и който участвувалъ и въ двата похода и билъ личенъ свидѣтель на Тюренновата смъртъ. Заемаме отъ съчинението му нѣкои свѣдения върху това.

Прѣдварително трѣбва да кажемъ, че Фоларъ, като говори за послѣдния походъ на Тюренна въ 1675 година, нарѣкълъ го *примиренъ походъ* и за Тюренна, и за Монтекукули. »Историята« — казва той — прутивупоста-

вила на Тюренна единъ генералъ, най достоенъ за него — Монтекукули, и тѣзи двама велики полководци, които привличали върху себѣ си вниманието на цѣла Европа, истоцили въ този походъ всички висши срѣдства на военното искусство съ такова прѣвсъходно маневриране, което струвало колкото най блѣскавитъ побѣди. Най послѣ героя на Франция довелъ противника си въ такова положение, отъ което той, може би, можеше да излѣзе не иначе, освѣнъ като увеличише славата на Тюренна въ ущърбъ на своята — когато внезапно Тюреннъ билъ убитъ отъ едно топовно ядро на 27 юлий 1675 година. « На прѣдвечерието на този день той, спорѣдъ увѣрението на свидѣтели, като че ли внезапно вдѣхновенъ, извикалъ: »Enfin, je le tiens!« (най послѣ хванахъ го), и трѣбва да се прѣдполага, че таквъ положителенъ и таенъ челоуѣкъ, като Тюренна, е призналъ съ пълно убѣждение, че съ искусното си маневриране е довелъ Монтекукули въ такова положение, което му обѣщало, на Тюренна, пълна увѣренность въ успѣха. А именно, Монтекукули, принуденъ отъ маневриранieto на Тюренна да отиде къмъ градеца Засбахъ, слѣдъ като се съединилъ съ